СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК XLVIII. Ч. 23. Джерзі Сити, Н. Дж., понеділок, 29-го січня 1940. No. 23. Jersey City, N. J., Monday, January 29, 1940. VOL. LXVIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПРЕЗИДЕНТ ПРО ДОБРОВОЛЬЦІВ ДО ФІНСЬКОЇ АРМІЇ

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт заявив, що всі ті, що голосяться як добровольці на службу до фінської армії і їдуть до Фінляндії боротись проти Советів, не конче мусять тратити американське громадянство. Вони втратять громадянство лише тоді, коли присягнуть на постійну вірність Фінляндії. Колиж цеї присяги вони не зложать, то їхньому громадянству нічого не грозить. Та заява президента трохи суперечить із заявою головного прокуратора Джексона, який пару місяців тому, як він іще був заступником прокуратора сказав, що всі ті, що записуються на військову службу Фінляндії, ламають закон.

ПОЧТА З ЗАХІДНЬО-УКРАЇНСЬКИМИ ЗЕМЛЯМИ. ВІДНОВЛЕНА.

НЮ ЙОРК. — Головний советський консулят повідомив федерацію польських жидів, що почта з тими землями, які належали до Польщі, а які захопили тепер Совєти, себто з західньо-українськими землями, вже наладнана і правильно функціонує.

ДАЛЬША ПРАЦЯ КОМІТЕТУ ДАЄСА.

НЮ ЙОРК. — У своїй промові в Ню Йорку конґресмен Парнел Томас, член комітету Даєса, сказав, що найближчою роботою того комітету, після того, як він дістав від конґресу на наступний рік $75,000 на свою дальшу діяльність, будуть розшуки на побережжі Тихого океану, головно в Галівуді. Там діються дивні речі, говорив Томас. Згаданий комітет там тримає постійно своїх двох інвестиґаторів. У Галівуді серед найчільніших артистів загніздився глибоко комунізм, говорив він. Крім того комунізм закорінений також у юнійнім русі.

АПЕЛЬ ГАЙНСА ВІДКИНЕНИЙ.

НЮ ЙОРК. — Апеляційний суд відкинув апель бувшого нюйорського політикера, Джеймса Гайнса, якого засуджено за піддержку ґенґстерів на чотири до вісім літ тюрми. Водночас затверджено засуд попереднього суду. Вкупі з тим той самий суд усунув з посади суддю Кепшова, якому доказано, що він стояв у спілці з Гайнсом і робив услуги тим рекетірам, яких йому порекомендував Гайнс.

КРИТИКА НА АДРЕСУ КОМІТЕТУ ВЗАЄМОВІДНОСИН ПРАЦІ.

НЮ ЙОРК. — Перед стейтовою адвокатською палатою бувший суддя Томас Течер висказав критику на адресу роботи федерального комітету взаємовідносин праці. Течер сказав, що йому недобре робиться, коли він слідкує за роботою того комітету. Той комітет робив багато надужить, а це тому, що він був сам прокуратором, сам інвестиґатором, сам суддею та апеляційним судом. Все так буде з тими інституціями, які самі обвинувачують когось і самі судять. Згаданий комітет повинен займатися тільки одною роботою: або бути прокуратором, що обвинувачує тих, що ламають закон, а суджєння лишити комусь іншому, або самому судити, але тоді ролю прокуратора й інвестиґатора лишити кому іншому, говорив він.

ПЕРЕОРҐАНІЗОВЮТЬ ОПЕРУ.

НЮ ЙОРК. — Головний директор нюйорської Митрополитен Опери, Джордж Словн, заявив підчас вистави, що заряд задумує перебудувати в середині оперу, уліпшити сидження, також запровадити теплову і повітряну контролю. З опери тепер заряд зробить „осередок громадянської активности", себто буде винаймати її іншим підприємствам, коли оперові вистави не будуть у сезоні.

УЛІПШЕННЯ В ЛЕТУНСТВІ.

НЮ ЙОРК. — На конґресі вчених з ділянки летунства в Колюмбійськім університеті в Ню Йорку інжинір Е. Стокер представляв свій новий винахід, внаслідок якого можна буде побільшити скорість лету до 650 миль на годину. Скорість голосу, як відомо, є 750 миль на годину. Отож цей скорий літак летів би майже таксамо скоро, як голос. Уліпшення інжиніра Стокера міститься в крилах літака.

ПРОТИМІНОВІ ОБОРОНИ НА КОРАБЛЯХ.

НЮ ЙОРК. — До нюйорського порту прибув англійський корабель Самарія і привіз на собі 149 пасажирів. Замітне на Самарії було те, що на переді в неї лежать протимінові паравани, яких уживає корабель, коли вїжджає на підміновані води. Ці паравани виглядають немов літаки. Їх прикріпляють зпереду корабля і вони, оріючи воду кілька стіп під поверхнею, перетинають ланцюхи, якими привязана до дна міна, і дозволяють тій міні виплисти на поверхню. Тоді при помочі крісів міну висаджують. Ті паравани мають нині майже всі англійські кораблі.

РАТУВАВ $4,000, ЗАПЛАТИВ $8,100, І НЕ ВРЯТУВАВ

У федеральному суді в Ню Йорку розглядають справу за податкові обманства, підчас котрої вийшло на яв, що один багатий пекар, не знаючи, чи він має платити $4,000 податку від французьких бондів, шукав у цій справі правної поради й заплатив за неї одному чоловікові $450, другому $900. Цей другий знавець запевнив пекаря, що він готов попасти до вязниці й порадив йому перекупити федеральних урядовців. Пекар не захотів цього робити, але його син витратив на хабарі $6,750 і попав за це на суд. Пекар на суд не попав, бо він остаточно надумався й заплатив податок.

ПРОТИ САМОСТІЙНОЇ КАНАДИ

В своїм черговім публичнім виступі полк. Дж. Дру, провідник провінціяльної консервативної опозиції, заявив, що відповідальні кола в Канаді повинні більше настоювати на тіснійшу злуку з Британською Імперією, як на те, щоб створити Канаду ще більш самостійною, як вона є. Коли, сказав Дру, в Европі серіозно думають, що федерація всіх европейських держав у Злучені Держави Европи принесе тривалий мир, тим більше повинна ця думка розростатись і реалізуватись в осередку Британської Імперії.

КАНАДІЙСЬКІ ФАБРИКИ СКОРО ПОЧНУТЬ ВИРОБЛЯТИ ТЯЖКУ ЗБРОЮ ДЛЯ БРИТАНІЇ

Канадійські залізні фабрики вже поробили всі зарядження й приготування для виробу тяжкого калібру артилерійної амуніції для Британської Ради Доставової й надіються дістати на днях поважні замовлення.

Дня 6. грудня денна преса повідомила, що вже покінчено переговори щодо виробу гарматніх стрілен у канадійських варстатах та що Британська Доставова Рада вже дає свої замовлення через посередництво такоїж Ради канадійської.

МЕКСИКАНСЬКІ КОМУНІСТИ ВІРНІ СТАЛІНОВІ

МЕКСИКО СИТІ. — Від довшого часу в мексиканській комуністичній партії кипить. Вона поділилась на дві частини, відколи Сталін порозумівся з Гітлером. Тепер заряд цеї партії рішив зробити „чистку" в себе і викинути всіх комуністів, які не одобрюють політики Сталіна.

ЗАПЕВНЕННЯ ПОЛЬСЬКОГО ПОСЛА.

ЛОНДОН. — Польський амбасадор Рачиньскі заявив підчас бенкету „Голборн Чембер оф Комерс", що „всі, котрі інвестували свої капітали в Польщі, не будуть пошкодовані".

СУДДЯ ВІДПОВІДАЄ ПОЕТОВІ ПОЕЗІЄЮ

Джозеф Ротберг, попавши до вязниці за крадіж, вислав до суду просьбу за випущення його на волю, написану віршами.

Суддя написав поетові відповідь теж віршем. Відповідь була відмовна.

ТЕЖ ОБРАЗА

Рой Осборн і його жінка внесли в стейтовому суді в Ню Йорку позов за 10,000 долярів проти Пулменової Компанії як відшкодування за „велике пригноблення й душевну муку", яку, мовляв, справила їм пізвана компанія, коли вона одного дня не пустила на залізничий поїзд їх великого пса „Денвера".

Адвокат пізваного підприємства оправдував його тим, що собака була велика як кінь, а власник завів її до залізничого воза так, що кондуктори поїзду цього не бачили.

ОНТАРІО ПРОТИ „ЧУЖИНЕЦЬКОЇ" ПРЕСИ

Доносять, що онтарійський уряд носиться з думкою внести на сесії леґіслятури в Торонті законопроект у тім змислі, щоб т. зв. „чужинецькі" ґазети, видавані в Онтаріо, предкладали англійські переклади „деякого ґазетного матеріялу" онтерійському аторні-дженералові. Не треба аж підчеркувати, що це був би для слабих з фінансового боку українських видавництв тяжкий удар.

КУПЕЦЬ БОЙКОТУЄ ВЛАСНУ КРАМНИЦЮ

Филип Факс, власник крамниці з ґалянтерією в Ню Йорку, побачив одного дня перед своєю крамницею походжаючі пікети. Показалося, що це були пікети робітників підприємства, яке виробляє алярми для крамниць. Факс казав негайно зробити собі велику вивіску з написом: „Заряд цеї крамниці, в котрій усі робітники належать до юнії, симпатизує зо страйком робітників алярмів проти вломів і просить вас здержуватися від купування в моїй крамниці. Надіючися на ваше попертя по закінченні страйку, остаємося з поважанням..."

Підприємство для виробу алярмів почало відразу годитися зо страйкуючими робітниками, а рівночасно повело переговори з купцем за зняття вивіски. Казало йому, що як страйкарі виграють, алярм проти вломників подорожіє. Це купця не відстрашило: мовляв, йому дорожчий принцип, ніж зиски.

ЧВЕРТЬ МІЛІОНА ДОЛЯРІВ ЗАПЛАТИЛИ ПЯНІ ЇЗДЦІ

Комісар моторових возів у стейті Ню Джерзі подає, що в 1939 році автомобілісти заплатили тому стейтові чверть міліона долярів, титулом кар за їзду по пяному.

Комісар додав, що багато людей, котрі їздять по пяному, думають, що як вони досі не попалися, то ніколи не попадуться, одначе, каже він, щастя їм колись певно урветься.

УЧИТЕЛЬСЬКІ КЛОПОТИ.
Учителі й учительки публичної школи в Велі Стрім, Ню Йорк, мають немало клопотів відріжняти від себе отсих близнюків.

ДОНОСЯТЬ З ЛИТВИ ПРО МАСОВІ АРЕШТИ В УКРАЇНІ

РИМ. — Юнайтед Прес подає з Риму, що авторитетний часопис „Джорнале д'Італія" видрукував кореспонденцію з Кавнасу, теперішньої столиці Литви, в якій кажеться про масові арешти в Україні під Советами. Арешти, кажуть, були наслідком виктиття широкого заговору на життя Сталіна. Кореспондент доносить, що арештовано 150 визначних осіб, котрі займали високі урядові місця. Заговір мав бути звернений не тільки проти Сталіна, але також і проти комісаря заграничних справ і премієра Молотова та комісаря війни Ворошилова. Заговір викрили чекісти, що тепер переводять масові арешти. Американська пресова аґенція, що передала ці поголоски, додає, що редактором згаданої італійської ґазети є Вірджініо Гайда, котрий час від часу говорить за Мусолінія.

СКІЛЬКИ Є НІМЦІВ У ГАЛИЧИНІ?

ПАРИЖ. — Ніхто не знає, що властиво діється в Галичині з німецькою „окупацією". Не знають того навіть і т. зв. „міродатні чинники". Відомості, які передає преса, є оперті головно на тім, що розповідають польські збігці, що прибувають до Парижа день за днем. Одно „поважне" джерело подає, що в Галичині є всього 500 німців, що мають стерегти зелізницю Чернівці—Львів—Краків, а зглядно не так залізницю, як товари, які та залізниця перевозить з Румунії до Німеччини. А треба стерегти перевозу тих товарів тому, що так було досі, що підчас дороги відбувались напади на ті поїзди, підчас яких їх ограблювано з товару, що мав бути довезений до Німеччини. Знов інші „певні" інформації подають, що в Галичині має бути вже ні менше ні більше, а аж — 25 німецьких дивізій.

ЗАНЯТА „ЕКОНОМІЧНОЮ ОФЕНЗИВОЮ".

БУКАРЕШТ. — У Румунії переконані, що нема ніякої „німецької окупації Галичини", а є тільки реорґанізація залізничого получення Німеччини з Румунією для торговельних цілей. Назагал панує таке переконання, що Німеччина не має тепер у плянї ніякої офензиви, спрямованої проти Румунії чи Балкану. Їй іде тільки про економічні користі. І тому, коли говорити про німецьку офензиву, то з румунського боку є це тільки „економічна офензива".

ВЕРНУЛИСЬ ДО НІМЕЧЧИНИ.

БЕРЛІН. — Досі вернулися із східньої Европи до Німеччини коло 250,000 німців. Усі вони будуть розміщені на польських землях. Багатьох уже розміщено, між іншими в давній польській пристані Гдиня.

ЗАПЕРЕЧУЮТЬ ВІСТІ ПРО „НІМЕЦЬКИЙ ТЕРОР".

БЕРЛІН. — Урядовий німецький комунікат подає, що є неправдою те все, що передає ватиканське радіо про німецькі звірства на занятих німцями землях давньої Польщі. Каже, що нема ніяких „масових арештів польських священиків", а є арешти тільки тих, що політикували. Комунікат далі подає, що з Польщі не вивозиться ніякої живности, а тільки жовніри, що розташовані в окупованій Польщі, посилають пачки своїй рідні в Німеччині. Німецькі часописи підкреслюють, що у ватиканськім урядовім часописі нема ніякої згадки про радіову передачу про „німецькі звірства" та що також не подають тих відомостей і італійські ґазети.

БЕНЕШ ЗАПОВІДАЄ МОБІЛІЗАЦІЮ.

ЛОНДОН. — Едвард Бенеш, бувший президент Чехословаччини, а тепер голова Чехословацького Народнього Комітету, взиває чехів, що перебувають в Анґлії, вступати добровільно в ряди чехословацької армії. Водночас заповідає, що незабаром буде проголошена примусова військова служба. У відозві Бенеш запевняє своїх земляків, що аліянти війну виграють та що буде відбудована давня Чехословаччина.

ДВА ЧЕСЬКІ МІНІСТРИ В ПАРИЖІ.

ПРАГА. — Президент протекторату Е. Гаха проголосив, що він звільнив двох міністрів: Ладислава Фаєрабенда і Яроміра Нечаса. Обидва були на добрій стопі з націстичною владою. Та видно, що щось попсулося, коли обидва міністри вивтікали і мають уже бути в Парижі.

СМІХ І ПРАВДА.

ГЕЛЬСІНКІ. — Фіни борються і жартують. От питають, яка є ріжниця між Індією і Росією, і відповідають: В Індії одна людина (Ганді!) голодує за цілий нарід, а в Росії цілий нарід голодує через одну людину (Сталіна!). Або ще такий жарт: Святий Петро, впускаючи до неба советського жовніра, каже: „Значить, ти вже неживий!" На те відповідає померлий жовнір: „О ні, згідно з офіційним советським комунікатом, я ще далі живий і борюся в Карелії".

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J on March 30, 1911 under the act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА: Поодинокє число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з суботи (з англійською частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзі Ситі і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$.745
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ДОВКОЛА ОДНОГО КОНҐРЕСУ

Дописи й інформації з місцевостей стверджують, що ввесь наш загал є дійсно зацікавлений скликанням конґресу американських українців. Це видно також і з того, що вже в багатьох околицях вибрано делеґатів на скликаний „Обєднанням" Всеукраїнський Конґрес та що вже проголошено багато зборів в ціли вибору таких делеґатів. Також знаємо, що з усіх заяв видно, що всюди наш нарід домагається тільки одного конґресу й одної спільної американської манiфестації української державницької думки.

Як відомо, делеґати Восьмого Конґресу „Обєднання", що заявились одноголосно за скликання Всеукраїнського Конґресу, заявились рівночасно й за те, щоб доложити усіх заходів та піти на якнайдальші уступки в тому напрямі, щоб довести до одного спільного виступу американських українців на однім конґресі. І тому „Обєднання", хоч проголосило Всеукраїнський Конґрес, відразу зачало працювати і зо свого боку, щоб довести до того, щоби був один конґрес і одна спільна маніфестація американських українців. Праця в тому напрямі ведеться і з боку головних запомогових орґанізацій, але ще не доведена до повного кінця. Та є таки надія, що станеться так, як цього собі бажає все патріотичне українське громадянство. За який тиждень западе остаточне рішення. І дай Боже, щоб воно було таке, якого вимагає добро української справи.

Та не забуваймо, що конґрес американських українців не буде якимсь чудодійним ліком на всі наші недомагання. Він нам не „вирішить" української справи. Ні не створить щось такого, що заступилоб усю ту роботу, яку вели досі в українській справі наші народні установи чи політичні партії, чи уґруповання, чи навіть одиниці. Конґрес заманіфестує в першу чергу те, що є нам усім спільне, без огляду на всі наші політичні чи які інші розходження. І це вже буде великим здобутком, бо наші вороги часто підносять, що вони не знають, хто властиво заступає український нарід та чого він хоче, бо ніби кожна українська партія хоче чогось іншого. Конґрес не принесе також ніякої „заглади" нашим партіям, уґрупованням, чи ідеольоґіям. Навіть булоб зле, якби сталось інакше, що одначе неможливе. Але Конґрес може бути початком до гоєння тих ріжних ран, які може й без глибшої потреби одні одним завдавали.

Маючи на увазі ось ті речі, памятаймо, що не може попадати в нидіння та народня робота, яку досі вело „Обєднання" чи інші народні установи, чи уґруповання. Вона повинна далі продовжуватись, а навіть мусить продовжуватись. Бо також і цього вимагає добро української справи. Конґрес не є на те, щоб того роду праця була зліквідована, а навпаки, на те, щоб вона була ще посилена. Тому, готуючись до великої національної маніфестації на однім конґресі, не занедбуймо підпирати далі працю тих установ, що досі давали допомогу визвольним змаганням України, бо вони її далі повинні давати.

НАСКІЛЬКИ ПОВАЖНА Є РОСІЙСЬКА ЗАГРОЗА СВІТОВІ?

(Від канадійського кореспондента).

Полковник **Джордж Дру,** провідник онтерійських консерватистів, є відомий з того, що дуже докладно обзнайомлений з внутрішнім положенням Совєтів, краще ніж хто інший з тих англьо-саксонців, що були в Росії. Полковник Дру відзначається в своїх писаннях тим, що не подає ніяких здогадів, а на все, що пише про Совети, подає докази, навіть привезені з Совєтів, як большевицькі часописи. Він є також добре **обзнайомлений з українською справою** і не робить таких кольосальних помилок, згадуючи про Україну, як це зробив вінніпеґський професор Вотсон Кірконел у своїй книжці п. з. „Канада, Европа й Гітлер", виданій недавно в Торонті.

Мимоходом кажучи, в згаданій книжці проф. Кірконел пише такі нісенітниці про „Карпатську Україну", що треба попросту червонітися, що пише це знавець словянських мов, фільольоґ і історик. Це писання проф. Кірконела, крайньо невірне з історичної сторони, можна хіба назвати бажанням приподобатись полякам і мадярам або крайньою іґноранцією проф. Кірконела в українських справах.

Полковник Дру трактує українську справу дуже поважно й прихильно відноситься до висвободження України з большевицького ярма і створення незалежної Української Держави. У своїй статті п. з. „Наскільки сильна є російська загроза світові", поміщеній у торонтонськім журналі **„Сатердей найт",** починає він обговорення советської загрози від фінляндської геройської оборони перед большевицько-російським нападом.

Сила Росії — це міт.

Він каже, що цілий світ довідався про Совети з тої нерівної боротьби, в якій російський кольос не є в силі розгромити нарід, який перевищає силою приблизно такою, що рівняється 50 до одного, дві дуже важні правди. Одною з них є те, що Сталін це втілення найбільшого духа зла на землі, а друге, що збройна сила Росії — це міт. Гострота клімату не є ніяким виясненням большевицької невдачі. Большевики вибрали найліпшу пору року з їхньої точки погляду до атаки на Фінляндію.

Незвичайно велике число знищених російських повзів треба завдячувати частинно знаменитій роботі фінляндських антиповзових гарматчиків. Та назагал є це спричинене механічною безуспішністю самих повзів і недостатком вишколених механіків. Звіти вказують на це, що хоч советська артилерія є засоблена в досить добру зброю, її цільність є незвичайно лиха. Навіть на твердо замерзлій землі великий відсоток стрілен не експльодує. До цього є очевидна причина. Гармати є зроблені перед 1933 р. німецькими інжинірами і техніками; що вживали німецьких машин.

Советські війська мають лиху дисципліну і є дуже лихо вишколені в уживанні вибухаючих стрілен. Хоч Сталін запопадливо вистрілював тисячі офіцирів, через їхній правдоподібний революційний наклін, він не дався наклонити повірити велику скількість артилерійної муніції війську, щоби вона не вжила тої амуніції до переведення в діло своїх революційних намірів. Цей простий, але дуже важний факт є саме вислідом лихої цільности советської артилерії машинових гарматчиків та піхоти, яка саме впала в вічі заграничним кореспондентам. **Велика частина російських військ майже перший раз робить досвіди з експльодуючою амуніцією.**

Російські війська, які витиснено з вузької північної смуги Фінляндії до Норвеґії, описують як такі, що знаходяться в пожалування гідним стані. Вони були лихо зодягнені і виголоджені. Те є одним з дальших доказів, що одною з найважніших причин лихого вигляду російських військ є те, що **траснпорт** є найслабшою ланкою у ланцюгу російської мілітарної орґанізації.

Коли Цезар підбив майже цілий тоді відомий світ, то він навчився одної незвичайно важної річи. Він був перший, що пізнав важну ролю, яку грає транспорт у кожній війні, що має за ціль підбій. Він вибудував тому дороги для війська по цілій Европі і британських островах, яким рівних ніколи не було на світі. Дві тисячі літ жовніри вчились тих лекцій, які він передав. Постачання припасів, муніції і резерв залежить головно від успішного транспорту. Іще і під іншим оглядом стоїть Росія на однім із задніх місць щодо свого державного загосподарення. **У цілій західній Росії нема ані одного цементового або асфальтового гостинця,** який би лучив Москву або якесь інше з більших міст з границями. Навіть старі передреволюційні гостинці, вимощені кусками каміння, є в такім розпучливім стані, що подорож ними вважається ризиковною. Майже всі **головні дороги є з глини,** тільки легенько шутровані. Для тяжких механічних транспортів надаються вони лиш у короткім часі сухої погоди або тоді, коли натвердо замерзлі і не є завалені снігом. Під теперішню пору поверхня тих доріг є досить твердою, щоб по них могли їхати повзи і механічні транспорти, одначе сніг спричиняє поважні перешкоди. Таксамо лихі є й залізниці. **Залізничі шляхи є до нічого,** а рейки ще гірші. Полк. Дру ніколи ніде не бачив залізничих шляхів у гіршим стані, як на головній залізничій лінії між Москвою і Варшавою. Про поліпшення тих залізничих шляхів і про їхне продовження в милях подають Совети цілком ошуканчі звіти, таксамо як і про рейки і про всі потрібні річи, потрібні до скорого переїзду залізничими шляхами.

(Далі буде).

ВІЙНА НА КАВКАЗІ?

Відомий колюмніст з „Ню Йорк Пост", Людвик Лор, дискутуючи можливости перебудови Росії, пише таке в тій ґазеті з 24-го січня 1940 р.:

„Маю перед собою другу статтю, видрукувану в грудні, у тому впливовому паризькому щоденнику, „Ле Тан", який наглить „реконструкцію Росії як ряд малих незалежних держав. „Чорне море може стати для Великої Британії та Франції одною з найголовніших стратеґічних цілей війни".

„Франція не зірвала диплькоматичних зносин з Росією, одначе це не перешкаджає їй встановити незалежні уряди в Україні й Кавказі, останній з багатими нафтовими шибами в Баку як републику Азербайджан".

В дальшому Л. Лор твердить, що відомий французький ґенерал Вейґан нагло вернувся з Сирії до Парижу, де він представив французькому урядові такий плян: 1) зірвати негайно диплькоматичні зносини з СССР, 2) виповісти війну Росії та 3) разом з Анґлією вдарити через Кавказ на СССР. Цій думці дуже пильно віддається начальний вожд французьких та анґлійських сухопутніх сил, ґен. Ґамелен. Анґлія взяла цей плян під увагу, і хто зна, чи натяки Чеймберлина в останній своїй промові проти Росії не є вістунами акції, плянованої ґен. Вейґаном.

Цікаво, що французька преса широко розписується про цей „третій фронт", а притоку дає хочби вихід книжки полковника анґлійської армії, А. П. Вейвела п. з. „Війна на Кавказі", який був на фронті з ґен. Юденічем, а передтим з царськими військами проти турків. Згаданий полковник описує великі труднощі на цьому терені, бо бракують там відповідні залізниці, як також звичайні биті шляхи, по яких можна перекидати армію.

Одначе справа ця настільки актуальна, що варто тепер застановитися, чи справді є можлива така комбінація?

Насамперед ґеографія Кавказу: є це околиця по обох боках гірського ланцюха Кавказ, що пробігає від Чорного до Каспійського моря. Через Тифліс пробігає шлях, що лучить міста Баку й Батум.

Баку знане з багатих копалень нафти, яка тече рурами аж до Батуму, порту вивозу. Населення Кавказу: на півночі живуть у великій скількості „козаки", цебто українці й москалі. Українці, згідно з большевицькою статистикою 1926 р., творять у тих околицях навіть до 46% населення. В горах самих живуть ріжні племена, як чеченці (Гадіурад і „шаміль"), осетинці, кабардинці, й інші. Ці племена, хоч порізнені мовою, проте злучені музулманською реліґією. Протиреліґійна нагінка Совєтів поставила їх теж проти центру, Москви.

Вкінці, на полудне, захід і схід від тих племен, живуть від віків знані протимосковські народи, грузини й вірмени. Обидва народи є сепаратистичні, їх боротьба за права православної церкви носить однаковий характер чи то за царів, чи за большевиків.

В Парижі між іншим існує й дальше еміґрантський грузинський уряд, якого стало піддержує Франція. Вірменія й Грузія були проголосили свою незалежність у 1918 році, подібно як Україна, яку теж були визнали.

Річ ясна, що колиб французи й анґлійці станули по стороні тих народів, то становище Москви булоб дуже критичне.

Як жеж борнилисяб москалі?

Чотири дороги провадять до джерел нафти:

1) через Чорне море, з Одеси або Ростова до Батуму (аліянтська фльота дуже легко туди дісталасяб, щоб знищити московську чорноморську фльоту),

2) через Волгу, Каспійське море, Астрахань (малі кораблі, довга подорож),

3) через гірські дороги, покриті снігом. Найменша револьта в тих околицях зробилаб ці дороги неможливими до використання,

4) вкінці залізнодорожний шлях, невигідний до таких цілей, як військові операції.

Московська фльота на Чорному морі майже незначна, її може скоро зліквідувати аліянтська ескадриля. Туреччина має виключне право над Дарданелями; вона може допустити тільки аліянтські кораблі.

Якщо справді аліянти плянують такий десант на Чорне море, то не диво, що німці обсаджують східню Галичину своїми військами. Так, чи інакше, Росія може вийти дуже зле на своїй політиці. Можуть її розбити аліянти, або вона „добровільно" залізе в кишеню Німеччини.

ЛИСТУВАННЯ АДМІНІСТРАЦІЇ

Філядельфія, Па. — Просимо ту особу, котра вислала до „Свободи" дня 26. січня „експрес моні ордер" на $2.15, подати своє імення й справу, за котру присилається гроші.

Поліцай (до вуличників): Чого тут плентаєтеся!? Ви певно кишенькові злодії.

Вуличник: Але де там, пане. Ми хочемо чесно працювати, ми фахові свідки нещасливих випадків на вулицях.

Клявдія Бобикевич.

У ТІНІ ГЕРОЇВ

(Спомин з недавньо минулого).

16)

„Оце, батьку отамане, нас справді дуже болить! Коли подумаю, що лише в нас у Галичині силує Рим до целібату, а інших уніятів лишає в спокою! От хочби на Мадярщині, в Румунії, то це справді велика кривда для нас! Як же цьому зарадити? А має бути для всіх одна міра. Ми такі самі діти Риму, як тамті! У румунів відправляють богослуження по румунськи, у мадярів по мадярськи. А вони такі самі уніяти, як і ми. А нам накидують целібат!"

Отаман Тютюник здвигнув лише плечима.

„Не одна рада на це, а цілий рій! Саме тепер, коли під Польщею опинилися Волинь, Холмщина, Полісся, Підляшшя, треба вирівняти ріжницю обряду між цими православними землями й уніятською Галичиною. В тих частях землі, де наш нарід іще малокультурний, і де йому все забрали, йому лишилася лише церква. Отож зрівняйте вашу церкву з їхньою і заведіть українське богослуження всюди!"

Це було так, начеб вибухла велика бомба посеред нас. Ми сперли дух і наче оторопіли. Я відчувала, що гаряча хвиля крови заповнила моє серце й напирала до голови.

Чи так було і в інших, не знаю. Можу лише сказати, що такі пляни, і думки були мені зовсім новими. Далекосяглими. Отаман говорив їх з таким авторитетом, так переконливо, що я відувала, як дуже він певний себе. Мусів їх добре обдумати, зважити, поки їх висказав.

„А щож на це Рим сказав би? — запитав син сусіда, студент політехніки, що вже був арештований кілька разів. Він один виговорився, про що ми всі думали.

„Рим? А навіщо вам Риму?... Раз він вам щирий друг і опікун, то буде за те, себто позволить увести українську мову в церкві. Рим не такі уступки робив, коли бачив, що якийсь нарід грозить відпасти від нього. А ви не можете уявити, які хосенні наслідки матиме така реформа. Спантеличений, темний, збольшевизований нарід покине ті секти, процеси, ворожнечі, що поширилися між ним. Натомісць прийде велике підняття духа, бадьорість, надія на кращу майбутність".

„Рим ніколи не пристане на введення нашої народньої мови у церкві! — завважив хтось.

„То чорт з ним! — розгарячився отаман. Я йду з жидом, з поганином, з кимнебудь, коли він друг і приятель України. Я йду проти кожного, коли це ворог України й народу! А що ви не повстанете проти Риму, цеж певнісенькі ознаки рабства! Нема у вас Спартаків. Нема хоробрих людей, проводирів народу, що не оглядались би на ніщо, а йшли сміло вперед. Добро народу! Це нехай буде мета кожного з нас. А не дрібниці, чи він православний чи уніят. Отщо!"

„Юра, Юра, ти ще договоришся до чогось! — обізвалася знову отаманша.

Отаман Тютюник начеб збентежився, зніяковів.

„Прохаю вибачення, але я вже такий, що не люблю кривити душею. Не люблю скриватися з моїми задушевними гадками та мріями. Козарлюзі треба це простити, а ваше діло розібрати, чи вони хосенні, чи ні".

Мій батько вмішався в розмову. Знав якнайкраще історію церкви. Всі її доґми, реформи, правила й параґрафи. Знав, як найкраще історію нашої східньої церкви, як і західньої. Не було питання, випадку, що про них він не знав би. Ні в античнім світі, ані середньовіччі, ані теперішности. Це був начитаний чоловік, що все життя присвятив науці. Батько сказав:

„Так, як я думаю, то колиб хто витолкував у Римі наше домагання, то він не міг би ставитися ворожо до нього. Сам Христос говорив арамійською мовою до простолюддя, щоб краще розуміли Його науку. І нам іде про наш нарід, що зчаста не розуміє божественного евангелія, що читають по наших церквах. Є такі звороти, що і наш інтеліґент їх не розбере".

Зачалася розмова на ці теми.

Отець сусід з батьком толкували святе письмо, а молодь окружила отамана й стала випитувати його. Коли вона перше начеб не довіряла йому, тепер засипувала питаннями. Він оповідав про свої райди та битви з большевиками в Україні.

Натомісць жіноцтво ладилося до виїзду. Вже була пізна година, до того далека дорога й сусіди спішилися додому. Священик з жінкою та її сестрою прощалися зо всіми. Просили нас до себе в гостину, просили й Тютюників. А молодь все ще не могла розстатися з отаманом.

„На відхіднім скажу вам, що лише тоді матимемо свою вільну державу, коли присвятимо їй усі свої сили, всі думки, всі наміри. А як прийде лише час, то... треба й життя віддати".

„Славно, батьку отамане! Ми готові, коби лише недовго ждати", відповіла йому хором молода братія.

„Чим менше в нас розхідних думок, тим більший у нас послух, тим ближчі ми до мети! Але... я маю таке чуття, і то я придбав його в тих страшних хвилинах в Україні, коли то ми в кожнім селі провадили боротьбу з большевиками (і так підійшли недалеко під Золотоверхий...). Отже я маю чуття, що ми самі не зможемо здобути собі держави! Визволити її зпід чобота Москви".

Ми не розуміли слів отамана.

„Чому, батьку? Як же це? В кого надіятися помочи? — загуло.

Тютюник глянув замріяно в даль.

(Дальше буде).

З ДНЯ

НОРМАЛЬНІ ЛЮДИ І НЕНОРМАЛЬНІ.

Психіятр д-р Нолян Луіс, професор Колюмбійського університету, сказав, що нормальні люди не творять нічого надзвичайного. Це нервові, невротичні, типи, що відзначаються геніяльними здібностями і творять великі речі. Він розказав таку історію зо свого життя: „Недавно прийшла до мене одна дуже славна жінка, письменниця, щоби порадитись про свою нервову недугу. Я розпізнав її клопоти і сказав їй, що міг би її вилікувати, але вона тоді не буде могти писати повістей. Вона, очевидно, рішила таки піддатись лікуванню; одначе я відмовився від того. Вона до нині пише гарні повісті. Якби я вилікував її, то вся таємничість, яку вона вкладає в писання, пропалаб".

ІНШІ ВИПАДКИ.

Той самий професор розказував далі про інші випадки з нервово хорими людьми. Він оповідав про одного славного піяніста, який прийшов до нього, щоб вилікуватися з нервової хороби. „Я перестеріг його, що міг би його вилікувати", говорив д-р Луіс, „але він може заперестати грати на піяні раз на все. Він благав мене, щоб я таки лікував його. Отож я вилікував його, але він уже не є тим великим артистом, як був передтим. Він тепер є гарним математиком", говорив Луіс, уважаючи під словом „математик" такого піяніста, що знаменито обчисляє всі удари по клявішах і має техніку, але його гра без душі і примани.

Вкінці д-р Луіс ще розказав про одного маляра, ілюстратора мистецьких журналів, який теж мав невротичні клопоти. І його він вилікував, але за ціну того, що той перестав бути мистцем, а став „найкращим фотографом у місті".

ТВОРЧІСТЬ КОШТОМ ТЕРПІННЯ.

Видно, мистецька творчість приходить коштом терпіння. Коли людина терпить, то в ній розбуджуються укриті здібності творити великі мистецькі вартості. Без терпіння ці здібности погасають.

Це мабуть є причиною, що всі великі мистці світу в житті зазнавали багато терпінь. Одні з них зазнавали великих матеріяльних недомагань, терпіли нужду, голод, зневагу. Інші мали ріжні тілесні недомагання, хвороби, сухоти. А коли були й багаті і нічого їм ніби не бракувало, то всетаки вони мали якусь „хибу" в душі, що точила їх, немов хробак, і завдавала чимало терпінь. Під впливом тих терпінь вони творили солодкі мистецькі твори, що справляли опісля тим, що їх оглядали, слухали, велику приємність.

НЕ ВСІ, ЩО ТЕРПЛЯТЬ, МИСТЦІ.

Та хоч мистці майже без винятку зазнають душевних терпінь, то це ще не значить, що всі, котрі терплять без винятку, є мистцями. Є люди, яких терпіння не приносить користи і не обертається в артистичні твори. Краще булоб, якби ті люди таки не терпіли.

Приповідка каже, що „в здоровім тілі здоровий дух". Ця приповідка відноситься до пересічної людини. До геніяльних людей, як сказано, її годі прикласти. Польські інтелектуалісти на приповідку „в здровим целе здрова душа" відповідали: „в здровим целе здрове целе"; себто „в здоровім тілі здорове теля".

СТАРОКРАЄВЕ ПОЗУВАННЯ.

В старім краю, до війни, „добре виховані" особи залюбки позували на „артистів" і удавали „душевно терплячих людей". Охкати на це і те, говорити про „мягку душу", „ніжне серце", про „терпіння" і „вразливість" того серця — було дуже в моді. Хто так не „болів" і не „відчував", той був просто неотесаний простак. Щоб не заслужити собі прізвища „простак", треба було виявляти біль і терпіння, мягкого як масло, серця і вразливого, як струни гарфи, душі.

Те позування доказувало, що старокраєві „мягкі душі" правильно оцінили вагу терпіння. Але вони забували, що лиш терпіння справжніх мистців є плідне і приносить культурні скарби. Зате внутрішне, інтроспектне терпіння пересічного чоловіка нікому непридатне і краще булоб обернути його на активну боротьбу з лихом, ніж спалювати ним пасивно свою внутрішню моральну силу.

Шотляндська анекдота.

Стрічаються два шотляндці.

— Знаєш, — говорить один з них, — про наше скупарство оповідають у світі несотворені речі.

— Но...

— Але розкажу тобі анекдоту... кажу тобі, вершок нашої ощадности...

— Слухаю...

По хвилині:

— Слухаю!

— Но, та слухаю до сто чортів. Чому мені не оповіси її?

— А, бо мені шкода слів...

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ОСНОВИ АМЕРИКАНСЬКОЇ ДЕМОКРАТІЇ.

Луї Брендайс, бувший член Найвищого Федерального Суду в Вашинґтоні та узнаний авторитет ліберальної частини американської суспільности, представляє суть американської демократії й американського націоналізму. Це такі важні проблеми, що варто їх пригадати. Американська демократія, каже Брендайс, опирається на двох підставах:

Перше, це принцип, що люди мають рівне право до життя, до свободи і до щастя; а друга підстава, це переконання, що такі рівні привілеї для всіх найкраще обезпечають поступ цивілізації.

Американська форма правління, як також наші загально людські почування, змушують нас до безперервних старань про якнайкращий розвій людських одиниць. На підставі загального права голосування; кожний виборець є неначе співуправителем в державі. Обовязком отже держави є, щоби своїх співуправителів відповідно приготовити до їх великого завдання і пильнувати, щоби вони керувалися засадами американського життя.

Що є ці засади? Це ніщо інше, як права, ґарантовані американською конституцією: право до життя, до свободи і до здобуття собі щастя.

Життя має бути справжнє, а не тільки животіння. Свобода означає не тільки свободу політичну, але також у справах обнятих промислом, а щастя, поза іншим, обіймає також те вдоволення, яке є результатом повного розвою здібностей чоловіка.

Щоби люди могли жити, а не тільки животіти, щоби могли в цілій повні розвивати свої здібності, вони мусять мати відповідний дохід, а також добре здоровля і вільний час до праці.

Висока плата ніколи не заспокоїть потреб робітників, поки заняття не буде тревале. Найвища плата ніколи не зможе бути належною винагородою за довгі години праці, які підривають здоровля.

Кожний громадянин - робітник мусить мати відповідну освіту, яку зможе собі доповнювати ціле життя. Щоби робітник міг удержати в свіжості свої умові спосібності довгі літа, він мусить мати запевнений відповідно вільний час.

Поза тим громадянин демократичної країни мусить бути справді вільний у тім значінні, що робітники не повинні бути залежні під промисловим оглядом від незалежної волі інших сил.

Теперішня промислова система перетворює постійно чимраз більший процент населення на клясу робітничу. Досвід показує, що велике число робітничої кляси знаходиться без засобів до життя, чи з причини хороби, нещастя випадків, старшого віку, безробіття або передчасної смерти тих, що своєю працею запевняли удержання родинам.

Потреба запевнення відповідного відшкодування фінансового в цього роду випадках у житті робітників — є тепер одною з найважніших проблем американської соціяльної програми. В останніх часах у цім напрямі робляться далекосяглі почини з боку федеральних і стейтових урядових чинників, як також і з боку громадянських і робітничих орґанізацій і уґруповань.

І інші народи мають певного роду демократичний устрій, оснований на засаді розвою одиниці. Одначе ці інші демократії переважно виходять із заложення, що їхнє загальне добро буде найкраще обезпечене, коли громадянські привілеї будуть обмежені виключно до своїх родовитих громадян — або до власної нації чи раси.

Наша американська демократія узнає расову рівність, як конечну умову людської свободи і правдивого братерства і як есенціональне доповнення дійсної демократії. І саме тому Америка приняла в свої границі представників всіх народів Европи і всякі національні ґрупи.

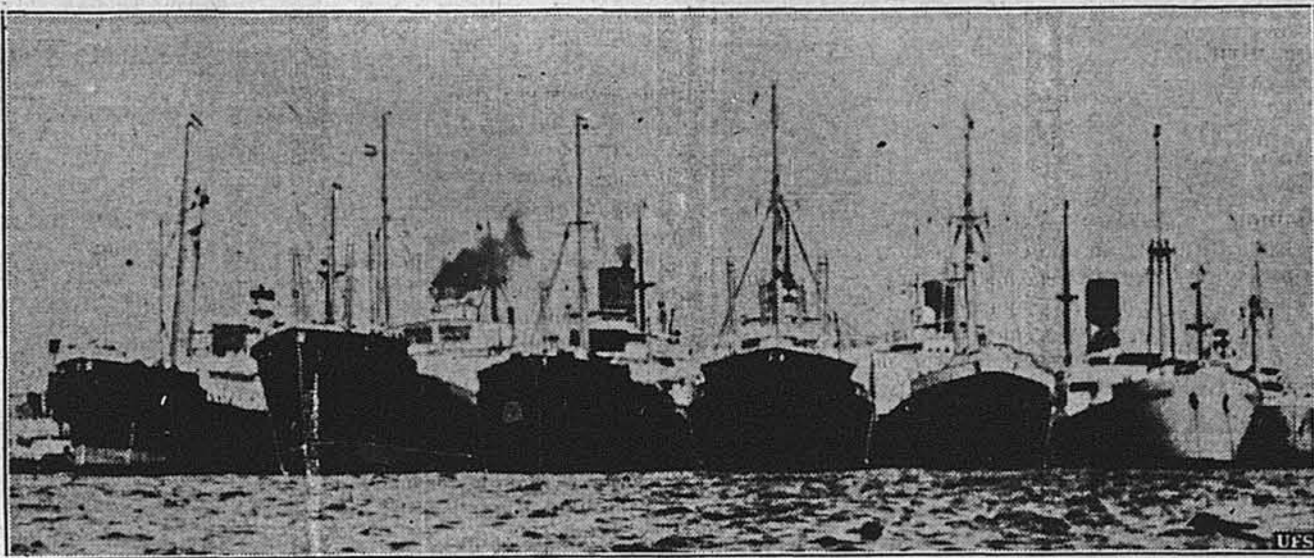
Приймаючи цю ідею братерства, Америка вірила, що в такий спосіб, зробить найкращу службу собі і цілому людству. І це здійснилося. Злучені Держави зросли в світову потугу. Іміґранти і їх діти показалися однаково льояльними громадянами Американської Федерації. Свобода зединила нас усіх, як американців.

Новий американський націоналізм голосить світові, що всякий нарід, усяка раса, нарівні, як і кожна одиниця, мають право і обовязок розвиватися і що тільки через цей ріжньоманітний розвій може розвинутися цивілізація. Доки ці погляди американського націоналізму і американської демократії не приймуться загально, так довго в світі не запанує свобода і національні меншини не будуть мати запевнених прав. І так довго не буде теж і тревалого миру між державами.

І. К.

ПОЖЕЖА, ЩО ТРИВАЄ ВЖЕ ДВА РОКИ

З Колд Лейк, Алберта, доносять, що пожежа стерні, яка почалась у Ґренд Сентер, перенеслася на корчі і ще дотепер горить. Дим з цеї пожежі зноситься вгору з мочарів між Ґренд Сентер і Бівер Ривер Кросінґ. Ця пожежа знищила вже багато грубого ліса, зруйнувала невживану зелізничу дорогу, якою послугувалися як звичайною дорогою. Дим з цеї пожежі можна бачити як в зимі так і в літі кілька миль далеко.

БЕЗПЕЧНИЙ ПОРТ ДЛЯ НІМЕЧЧИНИ.
Німецькі торговельні кораблі, що заїхали на час війни до порту Куракао, в голяндських Західніх Індіях. На них є коло 900 моряків.

М. Костишин.

АМАН

(Присвята червоним визвольникам).

Далеко від Індій безмежні простори
До гір Етіопських сягали,
На тих же просторах преріжні племена
У перській неволі стогнали.
Там людської крови полилось багато,
В пісках непрохідніх всякнуло,
Що й наше козацтво в московськім таборі
В боях вахваленських стрінуло.

Так доля в минулім байдуже гуляла,
Як в персів піднеслася слава,
На кровних основах струхлявіла сила
І впала могутня держава.
Про неї лиш спомин остався леґендний,
Як гнулись піддані з тревоги,
Пануюча кляса в шаленім настрою
Ставляла трдуніші вимоги.

В часах Артаксеркса триємфи зростали,
Бундючість кріпилась завзято,
Гуляла неволя над рабством пiдданим,
А в той час було їх багато.
От цього погною дорадників царських,
Що кругом суворо дивились
На рабство підданих; самі плазували,
З собачим настроєм клонились.

Та діло не в цьому, нехай там плазують,
Це брудна шинкарська робота;
Ми гляньмо розважно, за що у неволі
Каралась убога біднота.
Каралась, стогнала, немов під цю пору,
В той час людожери теж були,
Що силу підданих в ярма запрягали,
Щоб плуг невільничий тягнули.

Багато, багато споминів осталось,
Століття несуть їх з собою.
Знай, хто витревалий, духом не падає,
Побідно все вийде горою.
Хоч доля часами похилить вдолину,
А смерть немов львиця чатує,
Хоч лихо сміється, то завтрішня днина
Щасливу надію віщує.

Оттак колись було у перській державі,
Що гучно неводя гуляла;
Коле цар Артаксеркс володів у славі,
То в стіп його людність дрожала.
Бо царська химера здіймалась горою,
Як якібудь вісті наспіли,
То зараз в закони жорстоко писали,
Ось так, як підлизні веліли.

— — — — — — — — — — —

Був Аман дорадник, жорстокий з уроди,
Про звірства в царя він вславився,
За тую жорстокість князем його звали,
Він гордий, суворо дивився.
В той час і евреї в займанщині були,
В неволі, як інші, стогнали,
Кріпилися духом, а прадідну віру
У серцях завзято плекали.

Вірили, що сила і жорстокість земська
Хвилево сміється в обнові,
Честь, шана, покора та низькі поклони
Належаться Богу-Єгові.
Це Аман знав добре, в лютості казився.
Коли він зустрінув піддані,
Всі честь віддавали, лиш тільки евреї
Ні! „Ох, я повчу вас, погані!"

І скаргу нікчемну доніс він цареві,
Що цей нарід закон таврує,
Не тільки дворянам не віддасть поклону,
А в царстві ще інших бунтує.

Здрігнувся цар Артаксеркс і каже: „Амане,
В твоїх руках сила, клич друзі,
Осудіть зневагу, тільки справедливо
Карайте, по їхній заслузі.

„Розпишіть бумаги по цілій країні;
Ось перстень мій, вибий в печаті,
Що це присуд царський і гнів, за зневагу
Гонцями евреям дай знати".
Аман уклонився, взяв перстень з собою
І каже: „Ми зладим суд строгий,
Розішлем погрози, щоб кожний з евреїв
На рішення був з них готовий".

Вклонився. Як вийшов, думав щось страшенне,
Щоб цю брудну погань повчити,
Хай більш не бунтує тут народу мого,
Тож всіх до одного побити.
Іде він суворо, піддані гнуть спину,
В триюмфі зблизився до брами,
Там еврей в халаті не лиш не вклонився,
А ще й обернувся плечами.

Розлючений Аман глянув на еврея,
Збентежилась горда повага
І грізно подумав: „Ти перший повиснеш,
Бо в тобі собача зневага".
Пішов...
А еврей вслід за ним подивився
Й промовив: „Даремні бажання,
Не земським поклони!" Вгору очі зводить,
Молиться й цілує приказання.

— — — — — — — — — — —

У пишній палаті срібні канделябри,
У кімнаті тиша панує,
У ній сидить Аман в суворості лютий,
А в серці він пімсту готує.
Очуняв від гніву, слугам дає розказ,
Дорадників решту призвали,
Посяг він рукою, бере за бумагу,
Присуд починає писати.

„За царську зневагу, за чести обиду,
Цар присуд евреям звіщає:
Старого, малого не щадить нікого,
Строго без пощади смертю карає.
„Ваша кров обмие ганебну неславу
І з вас не лишиться й одного!"
Глянув на цей присуд, усмішка лукава
Мов вихор пробігла у нього.

Відсунув бумагу, а в тій же хвилині
Дорадники спішно прибули,
Питають: „Що сталось!?" Кров в жилах застигла,
Як присуд жорстокий почули.
Аман обернувся та каже глумливо:
„От бачите, нова вам робота,
Гостріть ножі й списи, з царського приказу
Хай в крові купаєсь голота!"...

— — — — — — — — — — —

Рознеслися вісті по краю просторім,
В них була суворість у злобі,
Що нарід еврейський навіки загине,
З них кожний носився в жалобі.
Під цю страшну хвилю у царськім повозі
Чільне місце Естер забрала;
Хоча сиротою в дядька виростала,
Та своїм привабом царя поконала.

Її дядько що днини в подертім халаті,
Мов сторож при брамі валявся:
На присуд Амана — надягнув верету,
Зпід брами до Естри озвався:
„Дочко Ізраїля! Естер! збуди серце!
Клич твого народу взиває,
Смертельний впав присуд із царської злоби,
Дай поміч! Тебе він благає!

„Я дядько, благаю, устався за нами,
Не дай, щоб кров лилась ріками!"...
Естер як почула про присуд суворий,
Болючо залилась сльозами

І мовить: „О, Боже! Защо так караєш!?...
Що нарід в неволі страждає,
Безсильна я ласку в царя допросити,
Бо за цей учинок мене смерть чекає.

„Та смерть не страшною для мене одної,
В триюмфі пірнути під воду,
Краще мені впасти, щоби не дивитись,
Як кров розіллеться з народу.
„О! Ні!" І до слугів: „Звістіть мого дядька,
Нехай всіх евреїв збирає,
Хай моляться в пості три дні і три ночі,
А кожний в молитві хай духа скріпляє.

„Єгова ласкавий, змінить царську злобу,
Щоб слово від мене почути,
І замісць труп з мене звелить положити,
Дозволь „скипетр" свій діткнути".

— — — — — — — — — — —

В тревозі минули три дні і три ночі,
Вінок срібний Естер вбирає,
Без царя розказу шовковії шати
Насильно на себе вдіває.
В той час цар на троні сидів в неспокою,
Як Естер одiлася в шати,
І пішла в тревозі, щоб царя про ласку
Для свого народу благати.

Прийшла. Стала мовчки, немов остовпіла,
Бо в серці тяжіло те горе.
Мовчить. Цар поглянув, скипетр простягає,
Ласкаво до Естри говорить:
„Естер! О, царице! Чогож ти в тревозі!?
Промов, що від мене бажаєш?
Я віддам для тебе царства половину,
Як тільки його ти жадаєш".

„Ні, царю! Не царства, а ласки твоєї,
Від слів щоб у гніві ти не обидився.
Молю тебе, царю, щоб завтра з Аманом
На обід до мене явився".
„Царице! По волі для тебе учиню,
У мене ти сонце єдине".
Естер уклонилась й мріяла думками:
Мій нарід напевно не згине.

— — — — — — — — — — —

Стіл пишно прибраний у срібні посуди,
Все манить, де гляне лиш око;
Прийшов цар з Аманом, Естер привитала,
А серцем зідхнула глибоко.
У дивнім настрою до столу засіли.
Цар ще таємниці не знає.
Як тільки разом цей обід смачно зїли,
Цар Естру ласкаво питає:

„Царице! Скажи нам, що в серці скриваєш!?"
Естер тільки мовчки вклонилась:
„Царю! Іще завтра прийдіть до обіду".
Усмішка у неї закрилась.
Цар глянув і каже: „По волі учиню,
Прибуду з Аманом в цю пору,
Прощай!" І чогось він голову понурив,
Тревожно вернувся до двору.

— — — — — — — — — — —

В дворі серед ночі, щоби було страшно,
На приказ Амана шибениця стала,
А царя таємне чуття пригнобило,
У привидах сонність не брала.
От цар звелів слугам записник принести,
Що події в ньому писали
Про давне, минуле, про царські пригоди,
Ось те слуги в голос читали:

Про Астинь царицю, що в гордості своїй
Попала у жертву облуди,
Про тайну умову на голову царську,
Що Мордохей видав між люди.
Цар зупинив слуги, тай у них питає,
„Мав він нагороду від того?"
„Ні, царю, так склалось, що за цей учинок
Йому не дісталось нічого.

Збентеживсь Артаксеркс, що за цю доброту
Соромно так було пустити;
Він життя для мене зберіг в щирім слові,
По царськи розкажу почтити
Оттого еврея, що Аман у люті
На нього при брамі дивився,
Шибеницю в розказ велів збудувати,
Щоб на нім ганебно пімстився.

— — — — — — — — — — —

Ранок усміхнувся, хмаринки гуляли,
Сонце підсувалось високо,
Аман несе присуд, щоб царя звістити,
А цар задумався глибоко.
Підніс густі брови, кругом подивився,
Тишина царила в палаті,
Згадав про безсонність минулої ночі
Тай про Мордохея в халаті.

Аман в неспокою ходить тай думає,
Як присуд цареві звістити.
Цар глянув тай кличе: „Амане! Порадь но,
Як цар кого хоче почтити".
„Почтити! О, царю, це не маловажне,
Щоб мало достойну подобу".
Та в хитрощах Аман грубо помилився:
Він думав про власну особу.

Так мовить: „Щоб чтити, ділом доказати,
Бо слова полетять по морю:
От так: його вбрати у царську кирею
Не вкрито, прилюдно і гарно.
„На коня всадити і містом провести,
Нехай це побачать всі люди,
Коня хай провадить з дорадників старший
І кличе: Цар чтить, хай честь буде".

„Доцільно, Амане! Ти старший дорадник,
Вбирай Мордохея у шати,
Хай на коня всяде, а ти опровадиш
Крізь місто і будеш кричати:
„Цар чтить! Нехай слава довкруги лунає"...
А Аман від люти мінився,
Знівечений присуд, що еврей повисне,
Дарма, хоча з пімсти казився.

Вклонився цареві, бо розказ це святість.
За присуд не смів вже згадати,
Призвав Мордохея, убрав у кирею,
Звелів на коня він всідати.
Кругом місто Сузи прибрало оздобу,
Юрби на це диво дивились,
Мордохей в киреї сидів на буланім,
На цей вид евреї молились.

Аман при поводах пішки пройшов Сузи,
З сорому не глянув на люди,
Хоч пімста кипіла, він кричав: це цар чтить!
Хай слава для нього все буде".

— — — — — — — — — — —

Вже Аман вернувся, аж пінився з люти
Ця хвиля страх була важкая.
Надії не тратив, що все переборе;
Та хвиля зближалась страшная.
Хтось стукнув у двері, Аман стрепенувся,
Питає: „А щож там нового?"
Слуга уклонився: „Ось царська величність
Вас, князю, взиває до нього".

Збентежений Аман на приказ зявився,
Цар каже: „Нам годі тут ждати,
Прирік же я слово для свої цариці,
Тож слід теє слово держати".
Аман уклонився тай каже: „Річ ясна,
Бо слово з законом рівняєсь".
І вийшли спокійно, цар чувся веселий,
Аман чогось дуже лякаєсь.

— — — — — — — — — — —

Ось знов стіл в безмірні ласощі прибраний,
Хвилини минають поволі,
Стрівожена Естер царя виглядає,
Журиться в еврейській недолі.

Прийшов цар з Аманом, Естер уклонилась,
Цар глянув, став її питати:
„Царице! Чом біль ти у серці скриваєш,
Чому ти не хочеш сказати?"

„Царю! Коли в тебе я ласку здобула,
Поглянь щирим оком на вроду,
Бо смерть на твій присуд в очі заглядає,
Бо я є жидівка, еврейського роду".
Цар глянув жахливо, в триюмфі питає:
„На тебе я присуд свій зладив!?"
Естер відповіла: „Так! Нарід еврейський!"
„О, ні! Дорадник мене зрадив!"

„Так! Він видав приказ мститись на народі
Без совісти, серця і чести,
Простяг злобні руки на нарід безсильний,
Щоб з ним мене з світу теж змести.
„Глянь! Он шибениця, це на Мордохея,
Царю! Він мій дядько єдиний,
Що плекав, зберіг він мене сиротину,
І він був від тебе славимий".

Цар люто озвався: „Амане! Амане!
Тобі довіряв я одному,
А ти, що без мене вже стричок построїв,
Знай, перший повиснеш на ньому".
Аман з переляку до Естри звернувся,
На вколішках молить, благає,
А цар в лютім гніві ще більш стрепенувся,
Вже воїнів своїх взиває.

Рознелась трівога по царських ґаремах,
Воїни на приказ спішили,
Безсильні вже були Аманські прохання,
На нього кайдани вложили.
„В тюрму!" цар озвався. Знак дає дворянам
На присуд знов відклик писати
Тай гончі післанці по цілій країні
Дали до евреїв це знати.

Що Аман неправно вилив свою злобу,
Цар видасть на кару в їх руки,
Хай мстяться на ньому за його жорстокість,
Хай самі доберуть вже муки.

— — — — — — — — — — —

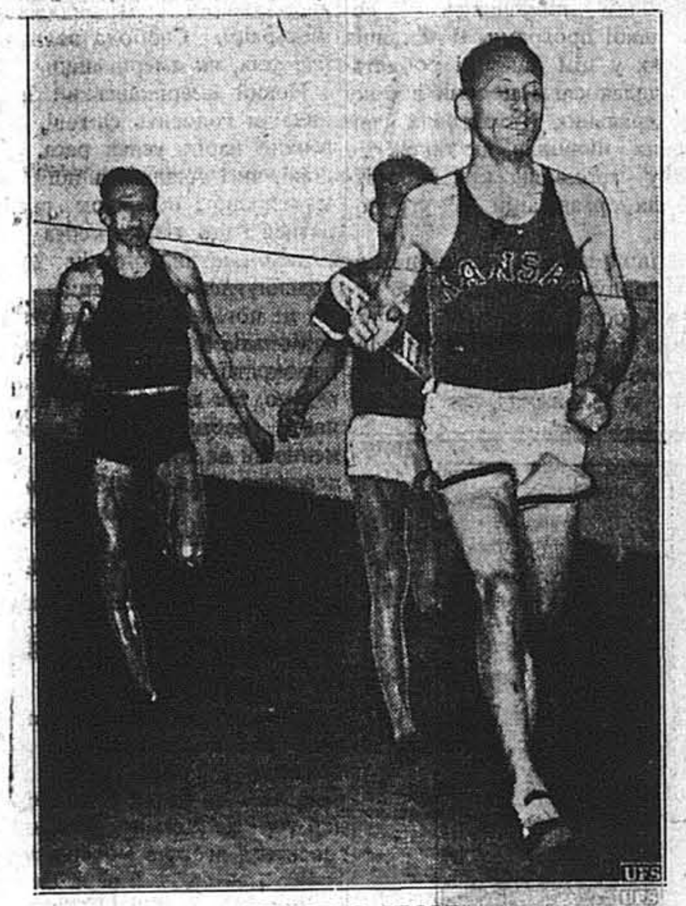
Над ранком ще сонце спокійно дрімало,
А місяць в підповні дивився,
Як в двір Артаксеркса евреї збирались,
А гомін подяк їх розлився;
„Слава Артаксерксу! Слава! Вічна слава!
Хай світло царює літ много!"...
Аж ось заскрипіли тюремні засуви,
„Аман!" І всі рвались до нього.

Немов в сильній бурі ревла громовиця,
Збивалися вкупу отари,
Так рвались евреї, щоб пімсту віддати,
А крик нісся: „Кари і кари!"
Били і плювали, вуха відтинали,
На стричку повис він до того,
Бо так царський приказ евреям був даний,
І з роду не стало нікого.

* * *

Оттак колись було, минуло, прогуло,
Панування персів упало,
Та гнет і неволя, лихо не заснуло,
По інших державах настало.
І в нас, в Україні, кругом людожери,
Що в знущаннях гноблять завзято,
Мов хижі звірюки, голодні пантери,
Між ними Аманів багато.

Що кровю шинкують, присуди готують,
Забули про святість, про Бога,
Підданих без серця катують, мордують,
А кровю послалась дорога.
Хоч важкі насилля, нарід не взажає,
Бо вірить: насильство загасне,
По кровному шляху він буде бродити,
Аж поки неволя не згасне.

ПОКИДАЄ СПОРТ.

Плен Комінгем, відомий у цілому світі американський бігун, покидає спорт. Світлина з останнього його виступу на бігу в Ню Йорку, де він переміг Кармена Бову й Мейсона Кронистера.

ДЕЩО ПРО ІНДІЯН

З історичної точки погляду американські індіяни мають повне право вважати себе першими власниками цього континенту, який від них заволювала і відібрала біла раса людей. Треба признати, що перші мешканці цього континенту були люди відважні, хоробрі і завзяті. Вони любили свою землю і білому ворогові легко її не віддавали. Навпаки, від самого початку відкриття Америки індіяни зводили з білою расою криваві боротьби, які вони завжди програвали з пionірами ріжних народностей. Історія говорить, що в довголітній і завзятій боротьбі з білою, добре озброеною расою, багато індіянських племен було знищено до ноги, а ті, що осталися, постійно зводили криваву боротьбу за свою землю, доки, їх цілком не переможено. Тепер первісні мешканці цеї землі знаходяться в індіянських резерваціях (таборах) на заході і є під опікою федерального уряду.

Останній бій з білою расою звели індіяни в Савт Дакоті, коло пятьдесять років тому. Той бій вони програли і рішили віддати свою долю в руки переможців. Роблено всі можливі заходи, щоб навчити індіян жити і поводитися так, як живуть і поводяться білі люди, але всі ті заходи не мали ніякого успіху. Бачачи безвихідне положення, американська влада прийшла до переконання, що краще буде, як біла раса оставить індіян у спокою; нехай вони собі живуть і розвязують життєві питання по свойму. Як це сталося, то відразу завважили, що індіяни почали робити поступ. Цікаво зазначити, що як індіянам силою накидали цивілізований спосіб життя, то вони бунтувалися; а як лишено їх у спокою, то вони стараються жити так, як білі люди.

Кажуть, що в той час, як Колюмб відкрив Америку, то тут могло бути 846,000 індіян. Статистика виказує, що тепер у Злучених Державах індіянське населення виносить 351,000 осіб. А крім того ще 29,000 індіян живуть в Аляскі. Є це люди спокійні і плодовиті. Колись говорили, що індіяни вже зникаюча раса, але це неправда. До 1928 року смертність їх трохи перевищала народження, але тепер вже так не є. Статистика говорить, що індіяни тепер є найплодовитша раса людей в Америці.

Двацять вісім відсотків індіянського населення живе в стейті Оклагома. Там є „пять цивілізованих племен", а саме: Чіроки, Чікасави, Чоктави, Кріки і Семіноли. Вони живуть і працюють таксамо, як білі люди. Мало вже тепер є таких індіян, що живуть по дикому в горах. У багатьох містах індіяни вже громадно живуть разом з білими, але назагал дуже бідують. Краще маються тільки ті індіяни, що на їх земельних посілостях добувають нафту.

В Аризоні і Новім Мексику існують цілі індіянські оселі, що займаються хліборобством. Це племена так званих: Ріо гранде пуеблос, гопіс, жюрис, папагос і наважос. Останні два племена це напів пастуші народи, що не мають сталих осель і займаються скотарством та живуть дуже вбого.

Між тими індіянами, котрі живуть у стейтах Мішіген, Висконсин і далі на півночі, найбільше є племени Чіпева і Су. Вони переважно займаються риболовством і полюють на дичину. На ріллі працюють дуже мало.

В Неваді і Каліфорнії індіяни живуть в окремих оселях і на „ренчах". Працюють при хліборобстві і випасають худобу. В тих стейтах індіяни від давен давна стикаються з білими і згодом перебрали від них „цивілізований спосіб життя".

Федеральна влада є дуже заінтересована розвязкою індіянського питання і робить для них, що може. Безземельним індіянам дає землю, кредит на закупно потрібної машинерії і закладає фахові школи для індіянської молоді. Вона помагає і не боронить їм розвивати й управляти народні танці і звичаї. Уряд навіть поміг заложити кооперативний варстат для виробу індіянських річей, бо він хоче, щоб індіяни не були зникаючою расою, але щоб жили і розвивалися так, як роблять інші національні групи в Америці.

ФЛІС.

„Син: Тату, чому ви так часто приходите до дому пяні?
Тато: Щоб тобі показати, смаркачу, яка то огидна річ пиянство і щоб тобі збридити горівку, щоб ти не пив, як підростеш!

СУКНЯ З ПАПЕРУ.

Пані Роджерс Дон, багата нюйорчанка, виступила оноді на балю в сукні, зробленій з паперу.

ТРАГІЧНА СМЕРТЬ 11-ЛІТНЬОГО ХЛОПЦЯ

Пополудні дня 5. грудня трагічною смертю згинув на Пембіна Гайвей коло Віннипеґу 11-літній Джан Алберт Монаган з Форт Гері, Манітоба. На нього наїхав автом невідомий чоловік, і тяжко поранив. Хлопця знайшли в рові в дуже критичному стані біля 5:30 пополудні. Хлопець помер у дорозі до шпиталю. Зо слідів на дорозі було видно, що автомобіль кинув хлопцем яких 35 ярдів. Візочок, що ним хлопець бавився, був зовсім розбитий.

Досі поліції не вдалося віднайти виновника. С. В. Вінсберг, молочар, каже, що він у критичному моменті бачив на дорозі якийсь темний автомобіль, що гнався зо скорістю яких 70 миль на годину. Припускають, що саме цей автомобіль спричинив смерть дитини.

ЗА ВБИВСТВО ПОСАДНИКА МІСТА ПОЛІЦАЄМ

Адвокати АлвинаДілія, поліцая міста Лонг Бічу, на Лонг Айленді, що вбив Едвардса, посадника того міста, покликають як свідків психіятрів, щоб доказати, що Ділі був в хвилині пополнення злочину божевільний.

900 РЕМІСНИКІВ ГОТОВІ ПЕРЕЙТИ ДО ВОЄННОЇ ПРОДУКЦІЇ

Урядова установа „Канадійське Бюро Посередництва Праці" видала була кілька тижнів тому заклик до канадійських ремісників, щоб вони зголосилися до бюр, зазначуючи рід свого ремесла й готовість стати до праці у воєнній індустрії. На цей заклик зголосилася маса робітників-ремісників по цілій Канаді. В самій Алберті, наприклад, зголосили свою охоту працювати у воєнній індустрії 900 ремісників або напівремісників.

Марк Робертсон, генеральний суперінтендент робітничого бюра, сказав, що листа аплікантів включає ремісників, почавши від будівничих кораблів і кінчаючи на трокових операторах. Багато ремісників це високої якости фаховці у виробі зброї й амуниції. Між ними багато бувших австрійців, що працювали у відомих австрійських фабриках зброї.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

У середу, 24. січня 1940., помер у Мілвіл, Н. Дж., Госпітал член Товариства ім. Ст. Мельничуки, відділу 331. Укр. Народного Союзу,

ІВАН КАПУСТІН.

Покійний належав до Укр. Нар. Союзу від 1925. року. Похорон відбувся в суботу, 26. січня, з церкви св. Николая. Вічна Йому Память!

А. Рошанок, секр.

Простий спосіб.

— В який спосіб можна розріжнити ліву руку від правої? — питає вчитель.

Діти не відповідають.

— Зараз вам поясню — каже вчитель. — Це дуже просто. Права рука має великий палець по лівій стороні, а ліва по правій.

ТАРЗАН І ВОГНІ ТОРУ

(76)

Наші втікачі попали знов у лапку. Перед собою вони побачили великого чорного леопарда, привязаного на ланцюху, що загороджував їм дальшу втечу. За ними чимраз голосніше роздавалися голоси погоні. „Так виглядає, що той чорний кіт схопить кожного з нас, коли б ми хотіли просумтись", завважив Пері.

Тарзан потвердив це припущення. Пері поглянув на Джені і в його очах блиснув вогник. „Якби леопард був занятий трупом одного чоловіка, то решта, між ними Дженета, моглиб утекти", подумав він. Тарзан перебив йому дальші думки. „Ви будьте тут. З леопардом я справлюсь. Коли дам знак, ідіть до мене".

Без страху Тарзан пішов просто до леопарда. Всі спинили віддих. Вони втупили очі в Тарзана і ждали, що з того вийде. Не лише життя Тарзана було загрожене. Вони знали, що без нього їм дальша втеча стане неможливою. Пері хотів іти з Тарзаном, але цей спинив його: „Пильнуй дівчини, вона потребує твоєї помочи".

Чорний леопард загарчав як скажений, побачивши смільивця, що отсе пустився до нього. Такого зухвальця він іще ніколи не зустрічав. Але Тарзан не боявся його гарчіння. Бо Тарзан мав силу і мязи сильного звіра, а притім мав розум людини. Леопард присівся до землі, щоб з розмахом скочити на противника.